

**SIYASİ PARTİLERİN VERGİLENDİRİLMESİ
VE
VERGİSEL ÖDEVLERİ**

BURHAN GÜNDOĞDU
Yeminli Mali Müşavir

I- SİYASİ PARTİLERİN MALİ DENETİMİ

Anayasası'nın 68'inci maddesinde, “*demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları*” olarak tanımlanan siyasi partilerle ilgili olarak, “*Devlet, yeterli düzeyde ve hakça malî yardım yapabilmekte ve yapılacak yardımın, alacakları üye aidatının ve bağışların tabi olduğu esasların, kanunla düzenlenmesi gerekmektedir.*” hükmü yer almaktadır.

Siyasî partilerin uyacakları esaslar Anayasa'nın 69'uncu maddesinde yer almaktadır. Söz konusu maddede, “*Siyasi partiler, ticari faaliyetlere girişemezler. Siyasi partilerin gelir ve giderlerinin amaçlarına uygun olması gereklidir...*” ifadesine yer verilmiştir.

6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanun'un “*Siyasi partilerin mali denetimi*” başlıklı 55'inci maddesi, “*Siyasi partiler, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar 2820 sayılı Kanuna uygun olarak, Anayasa Mahkemesi Başkanlığına gönderirler. Mahkeme kendisine gönderilmiş olan bu belgeleri incelenmek üzere Sayıştay Başkanlığına gönderir. Sayıştay'ca düzenlenen incelemeye ilişkin raporlar karara bağlanmak üzere Mahkemeye gönderilir.*” şeklinde açıklanmıştır.

Siyasi partilerin **Haziran ayı sonuna kadar** Anayasa Mahkemesine (Ayrıca Siyasi Partiler Kanununa göre bilgi vermek amaçlı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına) sunacakları ve Genel başkanları tarafından imzalanmış yazı ve ekleri şunlardan ibarettir.

1) MKYK (parti tüzüğünde kesin hesapları onaylama görevi verilen yetkili organlarınca) alınmış parti genel merkezi ve iller örgütleri kesin hesaplarının incelenip kabul edildiğine ve birleştirildiğine ilişkin kararın onaylı örneği,

2) Karara bağlanmış ve birleştirilmiş bulunan bir yıllık kesin hesabın onaylı örneği,

3) Parti genel merkez kesin hesabının onaylı örneği,

4) Bağlı ilçeleri de kapsayan ve il sorumluları tarafından imzalanmış olan iller teşkilatı kesin hesaplarının onaylı örnekleri ile genel merkez tarafından düzenlenecek olan il teşkilatları kesin hesaplarının icmal listesi,

5) Parti genel merkez ve il teşkilatlarının aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini belirten listeleri,

YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİR BURHAN GÜNDOĞDU

6) Parti genel sekreteri ve genel saymanının imzasını taşıyan yıl sonu kasa mevcudunu gösteren kasa sayım tutanağı ile banka hesaplarına ilişkin olarak banka yetkililerince onaylanmış mutabakat yazıları

Mali denetime ilişkin inceleme, siyasi partilerin gelir ve giderlerinin doğru ve kanuna uygun olup olmadığı yönlerinden yapılır. Doğruluk incelemesi, kesin hesapların dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan incelemeyi kapsar. Kanuna uygunluk incelemesi, gelirlerin ve giderlerin Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olarak yapılıp yapılmadığını tespit etmeye yöneliktir.

Anayasa Mahkemesi denetimini evrak üzerinde yapar. Bu denetimi, Sayıştay'dan yardım sağlanarak hazırlatacağı raporlar üzerinden yapabileceği gibi, siyasi partilerin genel merkezlerinde ve mahalli teşkilatlarında doğrudan doğruya veya kendi üyeleri arasından görevlendireceği bir naip üye veya mahallin en kıdemli adli veya idari yargı hâkimi niyabetinde yaptıracağı inceleme ve araştırmalar üzerinden de yapabilir. Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir.

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununda, Siyasi partilerin bütçeleri, bilançoları, gelir ve gider cetvelleri ile kesin hesaplarının nasıl düzenleneceği konularının, partilerin iç yönetmeliklerinde gösterileceği hükmüne yer verilmiştir. Dolayısıyla matbu bir gelir gider cetveli, bilanço vb zorunluluğu yoktur.

Nihayetinde siyasi partilerin mali denetimi Sayıştay vasıtasıyla Anayasa Mahkemesince yapılır. Sayıştay tarafından yürütülen siyasi partilerin mali denetimi sonucunda hazırlanan raporlar Anayasa Mahkemesine sunulduktan sonra, Mahkeme tarafından karara bağlanmaktadır.

Örnek Kesin Hesap Tabloları aşağıdaki gibidir.

- Genel Merkez Kesin Hesap Tablosu Örneği

XXX PARTİSİ GENEL MERKEZ 2020 YILI KESİN HESABI

GELİRLER	TUTAR
Üye Giriş Aidatı	
Üye Yıllık Aidatı	
Bağışlar	
Yardımlar	
Faaliyet Gelirleri	
Yayın Gelirleri	
Malvarlığı Gelirleri	
Faiz ve Nemalandırma Gelirleri	
Devlet Yardımı	
Geçen Yıldan Devreden Nakit (Kasa/Banka)	
GELİRLER TOPLAMI	
Yıl Sonundaki borçlar	
GENEL TOPLAM	
GİDERLER	
Personel Giderleri	
Temsil ve Ağırılama Giderleri	
Kırtasiye ve Büro Giderleri	
Haberleşme Giderleri	
Taşıma Giderleri	
Seyahat Giderleri	
Kira Giderleri	
Bakım Onarım Giderleri	
Isınma Aydınlatma ve Temizlik Giderleri	
Vergi, Sigorta, Noter Giderleri	
Demirbaş Giderleri	
Teşkilata Yardım Giderleri	
Geçen Yıldan Kalan Borç Ödemeleri	
GİDERLER TOPLAMI	
Gelecek Yıla Devreden Nakit (Kasa/Banka)	
Yıl Sonundaki alacaklar	
GENEL TOPLAM	

YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİR BURHAN GÜNDOĞDU

Mevlana Bulvarı (Konya Yolu) No:182/B Ege Plaza Kat:8 Daire No:35 Çukurambar Çankaya ANKARA
Tel: 03122194440 Faks: 0312 2194441 www.toprakdenetim.com

-İl Kesin Hesap Tablosu Örneği

**..... PARTİSİ İLİ BAĞLI İLÇELERİ DE KAPSAYAN
2020 YILI KESİN HESABI**

GELİRLER	TUTAR
Üye Giriş Aidatı	
Üye Yıllık Aidatı	
Bağışlar	
Yardımlar	
Faaliyet Gelirleri	
Yayın Gelirleri	
Malvarlığı Gelirleri	
Faiz ve Nemalandırma Gelirleri	
Geçen Yıldan Devreden Nakit (Kasa/Banka)	
GELİRLER TOPLAMI	
Yıl Sonundaki borçlar	
GENEL TOPLAM	
GİDERLER	
Personel Giderleri	
Temsil ve Ağırılama Giderleri	
Kırtasiye ve Büro Giderleri	
Haberleşme Giderleri	
Taşıma Giderleri	
Seyahat Giderleri	
Kira Giderleri	
Bakım Onarım Giderleri	
Isınma Aydınlatma ve Temizlik Giderleri	
Vergi, Sigorta, Noter Giderleri	
Demirbaş Giderleri	
Teşkilata Yardım Giderleri	
Geçen Yıldan Kalan Borç Ödemeleri	
GİDERLER TOPLAMI	
Gelecek Yıla Devreden Nakit (Kasa/Banka)	
Yıl Sonundaki alacaklar	
GENEL TOPLAM	

► Siyasi Partilerin Düzenlemesi Gereken Belgeler

Daha önce açıklandığı üzere, Siyasi partilerin bütçeleri, bilançoları, gelir ve gider cetvelleri ile kesin hesaplarının nasıl düzenleneceği partilerin iç yönetmeliklerinde gösterilir. Siyasi partilerin hesaplarının Siyasi Partiler Kanununa göre bilanço esasına göre düzenlenmesi gerekmektedir. Ayrıca aynı Kanuna göre yapılan bütün gelir ve gider işlemleri, bağlı bulunulan seçim kurulu başkanı tarafından sayfaları mühürlenip tasdik edilen ilgili defterlere düzenli bir şekilde kaydedilir.

YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİR BURHAN GÜNDOĞDU

Mevlana Bulvarı (Konya Yolu) No:182/B Ege Plaza Kat:8 Daire No:35 Çukurambar Çankaya ANKARA
Tel: 03122194440 Faks: 0312 2194441 www.toprakdenetim.com

Yine Siyasi Partiler Kanununa göre Siyasi partilerin genel merkezlerinin ve teşkilat kademelerinin gelirleri, parti merkez karar ve yönetim kurulunca bastırılan makbuzlar karşılığında alınır. Bastırılan ve parti teşkilat kademelerine gönderilen gelir makbuzlarının seri ve sıra numaralarına ait kayıtlar parti genel merkezinde tutulur. Sağlanan gelirin türü ve miktarıyla, gelirin sağlandığı kimsenin adı, soyadı ve adresi, makbuzu düzenleyeninin sıfatı, adı, soyadı ve imzası, makbuzda ve dip koçanlarında yer alır. Makbuzların asıl kısımlarıyla dip koçanlarında aynı sıra numarası bulunur. Banka üzerinden partiye gönderilen paralar için makbuz kesilmesine gerek yoktur. Bu durumda banka dekontları saklanacaktır. Makbuz dip koçanlarının saklama süresi, Anayasa Mahkemesinin ilk inceleme kararının ilgili partiye bildirilme tarihinden itibaren **beş yıldır**.

► Siyasi Partilerin Tutması Gereken Defterler

Siyasi Partiler Kanunu'nun 73'üncü maddesi "*Siyasi partilerin hesapları bilanço esasına göre düzenlenir*" hükmündedir. Bu madde hükmü kafa karışıklığına yol açmaktadır. Zira bilanço esasına göre hesap düzenlemek için bilanço esasına uygun yevmiye ve defteri kebir defterleri tutulmaktadır. Ancak bu durum partiler için zorunlu değildir. Partiler dilerse gelir gider defteri tutup bilanço ve gelir tablolarını bilanço esasına göre düzenleyebileceklerdir. Dolayısıyla siyasi partiler işletme hesabı esasına göre defter tutabileceklerdir.

Siyasi partilerin işletme hesabı esasına göre defter tutmalarının temel nedeni ise; Siyasi Partiler Kanununun, Siyasi Partinin mali işlemlerine ilişkin bütün maddelerinde, gelir-gider hesaplarını belirtmesi, partiler açısından işletme hesabı esasının daha uygulanabilir görülmesi ve partilerin tutacakları defterleri tanımlayan 60. madde de gelir-gider defterinin tutulacağı belirtilmesidir. Siyasi partilerin hesaplarının gelir ve gider esasına göre kaydedilmesi kuralı, Anayasa Mahkemesi tarafından aynen benimsenmiş ve tutulması gereken defter konusunda bir ayırım yapılmamıştır.

Siyasi Partiler Kanunu'nun 60'ncı maddesi uyarınca siyasi partiler bir gelir ve gider defteri tutarlar. Bu defter ticari defterlerden işletme ve dernek defterine benzemekte olup bir tarafına gelirler diğer tarafına giderler yazılacaktır. Gelir ve giderler ilgili belgesine atıf yapılarak, tarih sırasına göre kayıt altına alınacaktır. Gelir toplamakta kullanılan makbuz ve banka dekontları, fatura ve fiş benzeri harcama belgeleri klasörlerde arşivlenerek saklanmalıdır. Yukarıda açıklandığı üzere; Giderlere ait belgeleri saklama süresi, özel kanunlarda gösterilen daha uzun süreye ilişkin hükümler saklı kalmak üzere, kesin hesabın Anayasa Mahkemesinin ilk inceleme kararının ilgili partiye bildirilme tarihinden itibaren beş yıldır.

YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİR BURHAN GÜNDOĞDU

Siyasi partiler Kanunu'nun 60'ncı maddesine göre siyasi Partiler tarafından tutulması zorunlu olan defter ve kayıtlar aşağıdaki gibidir.

Her kademedeki parti organları;

- a- Üye kayıt defteri,
- b- Karar defteri,
- c- Gelen ve giden evrak kayıt defteri,
- d- Gelir ve gider defteri,
- e- Demirbaş eşya defteri

Söz konusu defterlerin ihtiva edeceği bilgiler ise aşağıda açıklanmıştır.

a- Üye kayıt defteri:

Üye kayıt defteri, her kademedeki parti organlarında, partiye üye kaydedilen kişilerin yazıldığı defterdir. Üyeler bu deftere, mahalle ve köy esasına göre, kayıt sıra numarası dahilinde kaydedilirler.

Partiye üye olmak isteyen bireyler, partiye giriş işlemlerini içeren “üyelik beyannamesini” doldurmak zorundadır. Üye giriş beyannamesi iki nüsha düzenlenir ve üzerine üye defterinde yer alan kayıt sıra numarası kaydedilir. Üye giriş beyannamesinin asıl nüshası, ilçede, bu iş için ayrılmış dosyada muhafaza edilir. Beyannamenin bir örneği ise aynı şekilde saklanmak üzere il başkanlığına gönderilir.

Partiye giriş işlemlerini gösteren üyelik beyannamelerinin birer örneği ilçe ve il kademesinde, alfabetik sıra esasına göre tasnif edilmiş olarak ayrı bir dosyada saklanır.

Siyasi Partiler Kanunu'nun 42. madde ikinci fıkrasında ise üye kayıt defterlerinin denetimi ve denetim esasları düzenlenmiştir.

Buna göre; üye kayıt defterleri, ilçe seçim kurulu başkanının denetimi altındadır. Üye kayıt defterleri, en az altı ayda bir defa ilçe seçim kurulu başkanı tarafından incelenir ve kayıtların usule uygun olarak tutulup tutulmadığı bir tutanakla belirlenir.

b- Karar Defteri:

Siyasi partilerin ilgili organ ve kurul kararlarının, tarih ve sıra numarasına göre kaydedildiği deftere “Karar Defteri” adı verilir. Organ ya da kurul tarafından alınan kararlar, toplantıya katılanlar tarafından imzalanır. Muhalif olan üyeler, muhalefet gerekçesini yazarak imzalar ve istenirse kararın bir örneği muhalefet şerhini koyanlara verilir.

Kongre tarafından alınan kararları içeren kongre tutanak özetleri karar defterine geçirilir. Bu karar ve özetler, kongre divanı tarafından imzalanır. Kongrede alınan kararlar ve kongre

YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİR BURHAN GÜNDOĞDU

tutanakları, özetlenerek kongre karar defterine yazılır, alınan kararlar başkanlık divanı üyelerince imzalanır.

c- Gelen Giden Evrak Defteri:

Gelen ve Giden Evrak Kayıt Defteri, siyasi partilerin genel merkez, il, ilçe, belde, kadın kolları, gençlik kolları, yurt dışı temsilciği, partinin TBMM grubu, il genel meclisi ve belediye meclisi gibi bütün örgütlerine gelen ve bu örgütlerden başka yerlere gönderilen evrakın kaydı için tutulan defterdir.

Gelen ve giden evrak defterine kaydedilen belgelerden gelen evrakların asılları, gönderilen evrakların ise örnekleri bir dosya içinde saklanır.

Gelen ve giden evrak tarih ve numara sırasıyla gelen ve giden evrak kayıt defterine kaydedilir ve gelen evrakın asılları ile gönderilen evrakın örnekleri bu tarih ve numaralar altında dosyalarda saklanır.

d- Gelir Gider Defteri:

Siyasi partilerin mali işlemleri sonucu elde edilen gelirlerinin hangi kalemlerden oluştuğunu ve bu gelirlerin hangi işler için kullanıldığını gösteren deftere “Gelir ve Gider Defteri” adı verilir.

Siyasi Partiler Kanununda “parti adına elde edilen gelirlerin alındığı ve yapılan giderlerin ne tür işlere ve yerlere harcandığı, ilgili deftere sıra ile belgeleri de belirtilerek geçirilir” şeklinde açıklamalara yer verilmiştir.

Gelir ve gider kayıtlarının tutulduğu bu defterin; kayıt sıra numarası, kayıt tarihi, gelir ve giderin çeşidi, gelir veya giderin tutarı gibi bilgileri içermesi gerekmektedir.

e- Demirbaş Eşya Defteri:

“Demirbaş Eşya Defteri”, partiye alınan veya bağışlanan demirbaş eşya, taşıt veya taşınmaz malların, ilgili belgelere dayanılarak, tarih sırasına göre yazıldığı defterdir. Yıl içinde satın alınan demirbaş, öncelikle gider olarak cari yılın gelir ve gider defterine, daha sonra da demirbaş eşya defterine kaydedilir.

Demirbaşların bağış yoluyla alınması durumunda, alınan demirbaşın emsal bedeli, gelir ve gider defterine hem gelir hem de gider olarak kaydedilir ve hesap bu şekilde dengelenir.

Ayrıca demirbaş eşya defterine de kayıt yapılır. Siyasi partilerin sahip olduğu her bir demirbaş ait bir demirbaş numarası vardır. Bu demirbaşlar, satın alınmış ise türü, alış tarihi ve alış tutarı; bağış ise bağış ile ilgili bilgileri kapsayacak şekilde demirbaş eşya defterine kaydedilir.

Partinin, kullanım sonucu aşınan ve yıpranan, kullanılmaz veya hizmete elverişsiz duruma gelen demirbaşlarının, bir komisyonca durumu belirlenerek, düzenlenecek tutanakla demirbaş eşya defterinden silinmelidir. Söz konusu demirbaş eşyanın parasal bir değeri varsa ve demirbaşın satılması durumunda, sağlanan paranın ilgili belgelere dayalı olarak partiye gelir kaydedilmesi gerekir.

Siyasi Partiler Yasasının 60'ncı maddesi gereğince parti organ ve kurullarınca tutulmasında fayda görülen diğer defterler, parti tüzük ve iç yönetmeliklerinde gösterilir.

SPY'nin 60'ncı maddesi uyarınca il teşkilatları kullandıkları üye kayıt defteri, karar defteri, gelir gider defteri, gelen-giden evrak defteri, demirbaş eşya defteri, bankalar defteri gibi defterleri il seçim kuruluna ilçe teşkilatları ise kullandıkları defterleri ilçe seçim kuruluna onaylatırlar. Yasanın amir hükmü ve yerleşik 27.03.2014 tarih ve 27534 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Anayasa Mahkemesi kararı gereği defterler Noterlere onaylatılamaz. Onaysız veya noter onaylı defter kullanan parti yetkilileri hakkında ilgili Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulacaktır. Bu defterler yapılan ilk tasdik ile birden fazla yıl kullanılabilir. Ancak dönemsellik ilkesi gereği Gelir-Gider defterinin yıllık olarak İl/ilçe Seçim Kuruluna onaylatılması ve kullanılması gerektiği düşüncesindeyiz.

► Siyasi Partilerin Gelirleri

Söz konusu Siyasi Partiler Kanun'un "Gelirler ve kaynakları" başlıklı 61 inci maddesinde, "Siyasi partilerin gelirleri amaçlarına aykırı olamaz. Siyasi partiler aşağıda belirtilen gelirleri elde edebilirler:

- a) Parti üyelerinden alınacak giriş aidatı ile üyelik aidatı,
- b) Partili milletvekillerinden alınacak milletvekilliği aidatı,
- c) Milletvekili, belediye başkanlığı, belediye meclis üyeliği ve il genel meclis üyeliği aday adaylarından alınacak özel aidat, (Bu aidatlar 64 üncü maddedeki esaslar dahilinde siyasi partilerin yetkili merkez karar organlarınca tespit ve tahsil olunur.)
- d) Parti bayrağı, flaması, rozeti ve benzeri rumuzların satışından sağlanacak gelirler,
- e) Parti yayınlarının satış bedelleri,
- f) Üye kimlik kartlarının ve parti defter, makbuz ve kağıtlarının sağlanması karşılığında alınacak paralar,
- g) Partice tertiplenen balo, eğlence ve konser faaliyetlerinden sağlanacak gelirler,
- h) Parti mal varlığından elde edilecek gelirler,
- i) Bağışlar (2020 Yılı için 66.800,00-TL)
- j) Devletçe yapılan yardımlar

YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİR BURHAN GÜNDOĞDU

(h) bendinde yazılı parti mal varlığından elde edilen gelirler hariç olmak üzere, diğer bentlerde yazılı kaynaklardan elde edilen gelirlerden hiçbir surette vergi, resim ve harç alınmaz.” şeklinde açıklamalara yer verilerek siyasi partilerin gelir kalemleri belirtilmiştir.

Ayrıca, Siyasi Partilerin ticari faaliyette bulunamayacağı kredi veya borç alamayacağı mezkur kanunda belirtilmiştir. Siyasi partilerin gelirlerine ilişkin açıklamalar aşağıda özetlenmiştir.

- Giriş ve Üyelik Aidatı

Siyasi Partiler Kanununa göre parti üyelerinden alınacak giriş aidatının miktarı ile üyelik aidatının alt ve üst sınırları parti tüzüğünde gösterilir. Her üye, aylık veya yıllık olarak üyelik aidatı ödemeyi partiye girişinde kabul etmek zorundadır. Parti üyesi, vermeyi kabul ettiği aidatın miktarını, parti tüzüğüne uygun olmak şartıyla, kayıtlı bulunduğu teşkilat kademesi başkanlığına yazı ile bildirerek artırabilir. Giriş ve üyelik aidatı bakımından bir sınırlama söz konusu değildir. Bu gelirlerin tahsilinde parti tüzüklerindeki ilgili hükümler esas alınır.

- Milletvekili Aidatı

Siyasi partiye mensup milletvekillerinin, ne miktar aidat ödeyeceği ve bu suretle toplanan paraların grup faaliyetlerine ve parti merkezine hangi miktarlarda ayrılacağı, TBMM parti grubu kararıyla belli edilecektir. Ancak, bu miktarın yıllık tutarı milletvekili ödeneğinin net bir aylık tutarını geçemeyecektir. Grubu olmayan milletvekillerinin ödeyeceği aidat, milletvekili ödeneğinin net bir aylık tutarın yarısını geçmemek kaydıyla MKYK’ca tespit edilecektir.

- Milletvekili Aday Adaylığı Aidatı

Milletvekili aday adaylarından alınacak özel aidat, milletvekili ödeneğinin net bir aylık tutarını aşmamak kaydıyla parti iç yönetmeliklerinde gösterilecektir.

- Satış Bedelleri

Siyasi Partiler Kanununa göre,

- Parti bayrağı, flaması, rozeti ve benzeri rumuzların satışından sağlanacak gelirler,
- Parti yayınlarının satış bedelleri,
- Üye kimlik kartlarının ve parti defter, makbuz ve kağıtlarının sağlanması karşılığında alınacak paralar siyasi partilerin satış gelirlerini oluşturmaktadır. Söz konusu satış bedelleri, MKYK’ca tespit edilecektir. Ayrıca Siyasi partiler tarafından tertiplenen balo, eğlence ve konser faaliyetlerinden sağlanacak gelirler de bu esaslar çerçevesinde değerlendirilir.

- Bağışlar

Siyasi partilere yapılacak bağışlar ile ilgili usul ve esaslar 2820 sayılı Kanun'un "Bağışlar" başlıklı 66'ncı maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu maddede,

"Genel ve katma bütçeli dairelerle mahalli idareler ve muhtarlıklar, kamu iktisadi teşebbüsleri, özel kanunla veya özel kanunla verilen yetkiye dayanılarak kurulmuş bankalar ve diğer kuruluşlar, kamu iktisadi teşebbüsü sayılmamakla beraber ödenmiş sermayesinin bir kısmı Devlete veya bu fıkra adı geçen kurum, idare, teşebbüs, banka veya kuruluşlara ait müesseseler, siyasi partilere hiçbir suretle taşınır veya taşınmaz mal veya nakit veya haklar bağışlayamaz ve bu gibi mal veya hakların kullanılmasını bedelsiz olarak bırakamazlar; bağlı oldukları kanun hükümleri dışında siyasi partilere aynı hakların devrine dair tasarruflarda bulunamazlar. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, işçi ve işveren sendikaları ile bunların üst kuruluşları, dernekler, vakıflar ve kooperatifler, özel kanunlarında yer alan hükümlere uymak koşuluyla siyasi partilere maddi yardım ve bağışta bulunabilirler.

Yukarıdaki fıkranın dışında kalan gerçek ve tüzel kişilerin her birinin bir siyasi partiye aynı yıl içerisinde iki milyar liradan fazla kıymette aynı veya nakdi bağışta bulunması veya yayınları kullandırması yasaktır. Bağış veya bağışların bağışta bulunana veya yetkili temsilcisine veya vekiline ait olduğunun partice verilen makbuzda açıkça belirtilmesi gerekir. Böyle bir belgeye dayanılmaksızın siyasi partilerce bağış kabul edilemez. Siyasi partilerin adına açılmış banka hesaplarına yapılan bağışlar için ayrıca gelir makbuzu düzenlenmez.

Siyasi partiler, yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan, Türk uyrukluğunda olmayan gerçek ve tüzel kişilerden herhangi bir suretle aynı veya nakdi yardım ve bağış alamazlar."

düzenlemeleri yer almaktadır.

Madde hükmünde siyasi partilere bağış yapabilecek ya da yapamayacak olan gerçek ya da tüzel kişi ve kurumlar ile bağış yapma usul ve esasları açıkça belirtilmiş bulunmaktadır.

Aynı maddeye göre siyasi partilere bağış yapmasına yasal bir engel olmayan gerçek ve tüzel kişilerin her birinin bir siyasi partiye aynı yıl içerisinde iki bin liradan fazla kıymette aynı veya nakdi bağışta bulunması veya yayınları kullandırması yasaktır. Söz konusu tutar her yıl yeniden değerlendirme oranı nispetinde artırılarak uygulanır ve 2020 yılı için 66.800,00-TL olarak belirlenmiştir. Bağışın banka yoluyla veya kredi kartı ile yapılması durumunda banka dekontu ve hesap ekstresi ile belgelendirilmesi önem arz etmektedir.

Bağışlarda dikkat edilecek hususlar şöyle özetlenebilir;

- Bağış yapan gerçek veya tüzel kişilerin söz konusu madde kapsamında bağış yapmasına engel olmayan kişilerden olması, örneğin yabancı ülke vatandaşı ve uluslararası kuruluş olmaması
- Usulüne uygun makbuz düzenlenmesi,
- Bağış banka hesaplarına veya kredi kartı ile yapılmışsa buna ilişkin banka hesap ekstresi veya banka dekontunun alınması ve makbuz düzenlenememesi

YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİR BURHAN GÜNDOĞDU

- Belgede yer alan bağış tutarının her bir kişi itibariyle ilgili yıla ilişkin bağış üst sınırını aşmaması, şeklinde özetlenebilir.

Bağış ile ilgili cezai müeyyideler ise şöyledir.

Siyasi Parti Kanunu hükümlerine aykırı olarak bağışta bulunan kimse ve bağışı kabul eden parti sorumlusu, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan, Türk uyrukluğunda olmayan gerçek ve tüzel kişilerden yardım veya bağış kabul eden parti sorumlusu veya aday veya aday adayı bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ayrıca bir siyasi partinin, yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan ve Türk uyrukluğunda olmayan gerçek ve tüzel kişilerden maddi yardım alması mezkur kanuna gereğince partinin kapatılma nedenidir.

► Siyasi Partilerin Giderleri

Giderlerin yapılmasına ilişkin düzenlemeler 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanun'un "*Giderlerin yapılmasında usul*" başlıklı 70'inci maddesinde yer almaktadır. Söz konusu maddeye göre;

- Siyasi partilerin giderleri amaçlarına aykırı olamaz.
- Bir siyasi partinin bütün giderleri, o siyasi parti tüzelkişiliği adına yapılır.
- 2020 yılı için 160 lirayı aşmayan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu değildir. Ancak, bütün harcamaların yetkili organ veya merciin kararına dayanması şarttır.
- Yetkili organca onaylanan bütçede öngörülmüş bulunmak kaydıyla 160 lirayı aşmayan harcamalar ile genel tarifeye bağlı giderler için ayrıca karar alınmasına gerek yoktur.
- Giderlere ait belgeleri saklama süresi, kesin hesabın Anayasa Mahkemesinin ilk inceleme kararının ilgili partiye bildirilme tarihinden itibaren **beş yıldır**.

Siyasi partiler amaçlarına ulaşmak için gerekli gördükleri siyasi faaliyetleri kapsamında her türlü harcama yapabilirler. Siyasi partiler mal ve hizmet alımı ile yapım işlerini, açık ihale, kapalı zarf usulü ve yazılı veya sözlü olmak üzere doğrudan veya pazarlık usullerinden herhangi biri ile yapabilir.

Siyasi partiler harcamalarını fatura, fatura yerine geçen belgeler ile bu belgelerin temin edilmesinin mümkün olmadığı hallerde harcamanın doğruluğunu gösterecek muhtevaya sahip olmak şartıyla diğer belgelerle tevsik ederler.

Siyasi partiler ücret mukabili geçici veya sürekli olarak çalıştırdıkları kişilere ödedikleri ayni ve nakdi sağlık ve sosyal yardım giderleri ile amaçlarına ulaşmak için görevlendirdikleri kişiler tarafından yapılan yurt içi ve yurt dışı seyahatlere ilişkin konaklama, yol masrafları ve diğer zorunlu harcamaları gider olarak kayıt edebilirler.

YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİR BURHAN GÜNDOĞDU

Siyasi partiler, üyelerine ve diğer gerçek ve tüzel kişilere hiçbir şekilde borç veremezler.

► **Anayasa Mahkemesince Eleştiri Konusu Olan Hususlar**

Anayasa Mahkemesince Siyasi Partilerin Defter Kayıt bilgi ve belgeleri, gelir ve giderleri ile ilgili olarak eleştiri konusu olan en önemli hususlardan bazıları aşağıdaki gibidir.

- Giderlere İlişkin Usullere Uyulmaması

Siyasi partilerin amaçlarına uygun olmayan ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış harcama olarak kabul görmesi mümkün olmayan harcamaların varlığı (Parti çalışanının hastane ücretinin gider yazılması, kişisel bakım ürünlerinin gider yazılması, demirbaş listesine kayıtlı olmayan taşıtların giderleri vb.)

- Gelirlere İlişkin Usullere Uyulmaması

Kaynağı belirsiz gelir sağlanması, yasaya aykırı olarak partiye bağış kabul edilmesi ve kredi ile borç alma yasağına uyulmaması (Kişi başı yapılabilecek bağış tutarının üzerinde bağış yapılması, (2020 yılı için 66.800,00-TL) taşıt alımı için kredi çekilmesi vb.)

- Defterlerle İlgili Gereken Sorumluluklara Uyulmaması

Defter kayıtlarının usulüne uygun açıklama içerir şekilde tutulmaması ve defterin tasdik ettirilmemesi

- Gelir ve Gider Belgelerine İlişkin Eksiklikler

Gelir gider belgelerini kaydetmeme, Gelir gider belgelerinde yer alan tutarlardan farklı tutarlarda kayda alma, belgeler üzerinde tahrifat yapma, belgelerin mükerrer kaydı vb.

- Kesin hesap, Defter ve Belgelerin Teslimine İlişkin Usullere Uyulmaması

Kesin hesap, defter ve belgelerin Anayasa Mahkemesi'ne iletilmesine ilişkin belirtilen sürelerle uyulmaması

II- SİYASİ PARTİLERİN VERGİLENDİRİLMESİ

► Siyasi Partilerin Vergi Rejimi

5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 1'inci maddesinde, dernek ve vakıflar (dolayısıyla siyasi partiler) kurumlar vergisi mükellefleri arasında sayılmamakla birlikte, aynı maddenin birinci fıkrasının (ç) bendi ile dernek veya vakıflara ait iktisadi işletmeler (dolayısıyla siyasi partilerin iktisadi işletmeleri) vergi mükellefiyeti kapsamına alınmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 69'uncu maddesinde siyasi partilerin ticari faaliyete girişemeyecekleri, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 67'nci maddesinde siyasi partilerin ticari faaliyette bulunamayacakları hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla, vergi uygulamaları bakımından dernek olarak kabul edilen siyasi partilerin Kurumlar Vergisi mükellefiyetleri bulunmamaktadır.

Ayrıca, Kurumlar Vergisi Kanununun 2. maddesinin gerekçesinde "... vergi uygulamaları bakımından dernek olarak kabul edilen odalar, borsalar, meslek örgütleri ve bunların üst kuruluşları ile siyasi partiler, kurumlar vergisi mükellefiyeti kapsamında olmayıp söz konusu kuruluşların iktisadi işletmelerinin bulunması durumunda her hal ve takdirde kurumlar vergisine tabi olacaklardır." açıklamasına yer verilmiştir.

Siyasi partilerin ticari kazanç elde edemeyecekleri ve ticari faaliyetle uğraşamayacaklarını yukarıda açıklanmıştır. Yine de siyasi partiler çeşitli gelirler elde edeceğinden bahsetmiştik. Üyelik aidatı, milletvekili, belediye başkan adaylık ücreti, parti ürün ve yayın satışlarından elde edilen gelirler, bağışlar ile hazine yardımı siyasi partilerin en önemli gelir kaynaklarıdır. Gerçek ve tüzel kişiler, meslek örgütleri siyasi partilere bağışta bulunabilirler. Siyasi partiler bu gelirlerinden dolayı herhangi bir vergi ödemezler. Ancak partilere yapılan bağış, aidat vb ödemeleri yapanlar da bu bağışları vergi matrahlarından indirmezler.

► Siyasi Partilerin Tevkifat (Stopaj) Sorumlulukları

Gelir Vergisi Kanunu'nun 94'üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca; "ticaret şirketleri, iş ortaklıkları, dernekler, vakıflar, dernek ve vakıfların iktisadi işletmeleri, kooperatifler, GVK 94'üncü maddesinde sayılan ödemeleri (avans olarak ödenenler dahil) nakden veya hesaben

YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİR BURHAN GÜNDOĞDU

Mevlana Bulvarı (Konya Yolu) No:182/B Ege Plaza Kat:8 Daire No:35 Çukurambar Çankaya ANKARA
Tel: 03122194440 Faks: 0312 2194441 www.toprakdenetim.com

yaptıkları sırada, istihkak sahiplerinin gelir vergilerine mahsuben tevkifat yapmaya mecburdurlar." hükmüne yer verilmiştir.

Vergileme rejimi açısından dernek statüsünde bulduklarından siyasi partiler de hizmet erbabına ödenen ücretler üzerinden stopaj yapmak ve bordro düzenlemek zorundadırlar. Yine siyasi partiler kiraladıkları gayrimenkuller için %20 oranında stopaj keserek muhtasar beyanname ile beyan etmek zorundadırlar. Siyasi partiler yaptıkları ücret, kira, serbest meslek erbabına ödeme vb. ödemeler üzerinden tevkif ettikleri vergileri ertesi ayın yirmi altıncı günü akşamına kadar, ödeme veya tahakkukun yapıldığı yerin bağlı olduğu vergi dairesine muhtasar beyanname vererek ödemek zorundadırlar. İlgili ayda tevkif edilen bir vergi yoksa boş muhtasar beyanname verilmesine gerek bulunmamaktadır.

► Siyasi Partilerin Katma Değer Vergisi (KDV) Sorumlulukları

Siyasi partiler ticari faaliyetleri olmadığından KDV Kanunu kapsamında doğrudan beyanname vermek veya vergi tahakkuk ettirmek zorunda değildirler. Yine KDV Kanunu'nun Md. 17/1 uyarınca siyasi partilerin yaptıkları bilimsel ve sosyal hizmetler de KDV den istisna edilmiştir.

Siyasi partiler Kanunu'na göre siyasi partilere aynı yardımlar yapılabilmektedir. Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 17'inci maddesinin 2-b bendine uyarınca siyasi partilere bedelsiz olarak yapılan mal teslimi ve hizmet ifaları KDV'den istisna tutulmuştur. Yani malı teslim eden veya hizmeti gören KDV hesaplamayacak ve beyan etmeyecektir.

Ancak siyasi partilerin yaptıkları bazı işlemlere göre dolaylı olarak KDV sorumlulukları ortaya çıkabilmektedir. Siyasi partilerin KDV sorumluluğuna ithalat örnek olarak gösterilebilir. Siyasi parti bir mal veya hizmet ithal ederse bu mal ve hizmete uygulanacak orandan KDV'yi 2 nolu KDV beyanı ile beyan ederek ödemek zorundadır.

Son olarak şunu belirtelim ki, il ve ilçe teşkilatlarının tüzel kişiliği yoktur. Siyasi partilerde tüzel kişilik genel merkezdir ve yetkili ve sorumlu da genel başkandır. Siyasi partinin vergi mükellefiyetlik dairesi de genel merkezin adresinin bulunduğu yer vergi dairesidir. Ancak il ve ilçe teşkilatlarının stopaj (gelir vergisi tevkifatı) yükümlülükleri için buldukları yer vergi dairesinde muhtasar beyanname için mükellefiyet tesisi ettirmeleri gerekmektedir.

YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİR BURHAN GÜNDOĞDU

► Siyasi Partilerin Damga Vergisi Sorumlulukları

Damga Vergisi Kanunu'na ekli (1) sayılı tabloda yazılı kâğıtlar damga vergisine tabidir. Kâğıtlar yazılıp imzalamak veya imza yerine geçen bir işaret konmak suretiyle düzenlenen ve herhangi bir hususu ispat veya belli etmek için ibraz edilebilecek olan belgeler ile elektronik imza kullanılmak suretiyle manyetik ortamda ve elektronik veri şeklinde oluşturulan belgelerdir.

Siyasi partiler de damga vergisine tabii bir belge imzaladıklarında damga vergisi ödemekle yükümlüdürler. İmzalanan sözleşme taahhütname vb. belgeleri imzalayan siyasi parti sorumluları imza edilen belgenin damga vergisini vergi dairesine beyan ederek ödemek durumundadırlar. Damga vergisi mükellefiyetliği bulunan parti teşkilatları imza ettikleri belgenin vergisini ertesi ay beyan ile damga vergisi mükellefiyetliği olmayan siyasi partiler ise belge veya sözleşme imza edildikten sonra 15 gün içerisinde vergi dairesine giderek vergiyi makbuz ile ödemelidirler.

► Siyasi Partilerin Veraset ve İntikal Vergisi Sorumlulukları

Veraset ve İntikal Vergisinin 3-a maddesi; *“a) Amme İdareleri, emekli ve yardım sandıkları, sosyal sigorta kurumları, umumi menfaata hadim cemiyetler, siyasi partiler ve bunlara ait olan veya bunların aralarında kurdukları teşekküllerden Kurumlar Vergisine tabi olmayanlar”* şeklinde hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla Siyasi Partilerin Veraset ve İntikal Vergisi yükümlülükleri bulunmamaktadır. ANKARA 02.11.2020